

Opinia nauczyciela o uczniu

Dziecko wymagające skierowania do poradni psychologiczno-pedagogicznej

Obowiązkiem każdej szkoły jest udzielanie uczniom wsparcia w doświadczanych trudnościach edukacyjnych lub wychowawczych. Jedną z form pomocy jest współpraca ze specjalistami zatrudnionymi w poradniach psychologiczno-pedagogicznych. Warto jednak pamiętać, że skierowanie dziecka do poradni wymaga uprzedniego wystawienia przez nauczyciela pisemnej opinii o problemach podopiecznego.

Elżbieta Bukowiecka-Górny, Jagna Niepokólczycka-Gac

Pracując z uczniami sprawiającymi problemy wychowawcze bądź przejawiającymi trudności edukacyjne, nauczyciele starają się dostosować metody pracy do indywidualnych potrzeb i możliwości każdego z nich. Czasami takie działania okazują się jednak niewystarczające i wówczas nauczyciele zwracają się o pomoc do specjalistów zatrudnionych w poradniach psychologiczno-pedagogicznych. W poradniach przeprowadza się diagnozę rozwoju ucznia w zakresie:

- psychologicznym – ocena dotyczy poziomu rozwoju funkcji intelektualnych, orientacyjnych i wykonawczych, stanu psychicznego ucznia oraz jego procesów motywacyjno-emocjonalnych,
- pedagogicznym – ocena obejmuje sprawdzenie poziomu wiadomości i umiejętności szkolnych, rodzaju i specyfiki trudności w uczeniu się oraz umiejętności czytania i pisanie,
- logopedycznym – oceniany jest poziom rozwoju mowy, określa się nieprawidłowości z tym związane, ich przyczyny i odpowiednie metody terapeutyczne,
- oceny zaburzeń rozwojowych wpływających na zachowania dysfunkcyjne ucznia, która pozwala na udzielenie bezpośredniej pomocy zarówno uczniowi, jak i jego rodzicom oraz nauczycielom.

Rolą poradni jest również przekazanie fachowych wskazówek do zaplanowania właściwej terapii indywidualnej ucznia w szkole. Na podstawie diagnozy specjaliści z zespołu ds. orzekania funkcjonującego przy poradni psychologiczno-pedagogicznej mogą wydać orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na problemy dziecka wynikające z:

- niedowidzenia i niewidzenia,
- niedosłyszenia i niesłyszenia,
- problemów z poruszaniem się, w tym z afazją,
- niepełnosprawności intelektualnej,
- spektrum autyzmu, w tym zespołu Aspergera,
- niepełnosprawności sprzężonej.

Ponadto zespół może wydać orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na zagrożenie niedostosowaniem społecznym lub niedostosowanie społeczne. Poradnia może też wydać opinię dotyczącą zaburzeń, takich jak zagrożenie dysleksją, lub ze względu na dysleksję rozwojową, nadaktywność psychoruchową czy opinię w sprawie obniżenia wymagań programowych dla uczniów mających trudności w nauce z powodu słabego funkcjonowania intelektualnego bądź deficytów rozwojowych.

Ważne!

Zgodnie z § 5 ust. 1 *Rozporządzenia w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych* orzeczenia i opinie wydawane są na pisemny wniosek rodzica dziecka lub ucznia bądź na pisemny wniosek pełnoletniego ucznia.

Do wniosku o przebadanie w poradni rodzic powinien dołączyć opinię o uczniu opracowaną przez nauczyciela, który zna problemy dziecka. Jeśli jej nie załączono, poradnia może zwrócić się do dyrektora szkoły z prośbą o jej przygotowanie. Taka opinia powinna zawierać szczegółowe informacje o dostrzeżonych problemach dydaktycznych i wychowawczych ucznia. Poprawnie skonstruowana, zawierająca znaczące informacje o codziennym funkcjonowaniu dziecka opinia jest niezwykle pomocna w postawieniu prawidłowej diagnozy przez pracowników poradni.

Opinia nauczyciela o uczniu

W celu uzyskania informacji o sytuacji dydaktycznej i wychowawczej dziecka lub ucznia przewodniczący zespołu orzekającego może zwrócić się do właściwego dyrektora szkoły z prośbą o wydanie opinii przez nauczycieli, wychowawców grup lub specjalistów prowadzących zajęcia z dzieckiem lub uczniem, informując o tym wnioskodawcę.

Ważne!

Opinia musi być przekazana w terminie siedmiu dni od dnia otrzymania przez dyrektora prośby o jej wydanie. Kopia opinii zostaje przekazana rodzicom dziecka lub pełnoletniemu uczniowi. O wydanie opinii może się również zwrócić wnioskodawca.

Opinia o uczniu wydana przez nauczyciela jest uwzględniana podczas konsultacji prowadzonych w poradni psychologiczno-pedagogicznej, a także w całym procesie diagnozowania i przygotowywania zaleceń dotyczących dalszego postępowania. Dlatego opinia musi być przede wszystkim rzetelna i precyzyjna, bo tylko w ten sposób pracownicy poradni będą w stanie obiektywnie ocenić sytuację dziecka. Przed sporządzeniem opinii warto skonfrontować wszystkich nauczycieli i specjalistów zajmujących się uczniem w szkole. Dzięki temu zamieszczone w opinii informacje będą bardziej wnikliwe i dadzą pełniejszy obraz sytuacji ucznia, wskazując nie tylko jego deficyty, lecz także mocne strony, na których będzie można zbudować plan pomocy.

Opinię o uczniu dobrze przygotować, opierając się na przeprowadzonej z rodzicami rozmowie na temat funkcjonowania dziecka w warunkach domowych, nawiązywania relacji

rówieśniczych, wykonywania poleceń i wywiązywania się z obowiązków domowych czy przestrzegania norm społecznych.

Jakie informacje zawrzeć w opinii?

Nauczyciel sporządzający opinię o uczniu tworzy ją na podstawie:

- poczynionych obserwacji zachowania ucznia w szkole (podczas lekcji oraz zajęć pozalekcyjnych, w których uczestniczy) i w środowisku domowym,
- zgromadzonych ocen,
- informacji uzyskanych od innych nauczycieli i specjalistów oraz rodziców/opiekunów faktycznych dziecka,
- skuteczności dotychczas podjętych działań w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej uczniowi w szkole.

Obowiązkowe elementy opinii o uczniu zostały określone w § 7 ust. 3 ww. *Rozporządzenia*, zgodnie z którym opinia powinna zawierać w szczególności:

- informację o rozpoznanych przez nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych lub specjalistów prowadzących zajęcia z dzieckiem indywidualnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwościach psychofizycznych ucznia, w tym mocnych stronach i uzdolnieniach,
- informację o funkcjonowaniu dziecka lub ucznia w przedszkolu, szkole, ośrodku lub placówce, w tym występujących trudnościach, a w przypadku dzieci lub uczniów:
  - niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie lub zagrożonych niedostosowaniem społecznym objętych kształceniem specjalnym – wielospecjalistyczną ocenę poziomu funkcjonowania dziecka lub ucznia,
  - z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim objętych zajęciami rewalidacyjno-wychowawczymi – okresową ocenę funkcjonowania dziecka;
- informację o działaniach podjętych przez nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych lub specjalistów w celu poprawy funkcjonowania dziecka w szkole lub placówce, formach udzielonej uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej, okresie jej udzielania oraz efektach podjętych działań, a także wnioskach dotyczących dalszej pracy z uczniem mających na celu poprawę jego funkcjonowania.

Aby dokonywana w poradni diagnoza w pełni odpowiadała na potrzeby dziecka, opinia o uczniu powinna zawierać dokładny opis jego zachowania i problemów czy sposobu reagowania w różnych sytuacjach. W przypadku dziecka sprawiającego trudności wychowawcze warto – obok szczegółowej charakterystyki budzących niepokój zachowań – zamieścić również domniemane źródła ich pojawiania się.

Przygotowana dla poradni psychologiczno-pedagogicznej opinia nauczyciela o uczniu musi zawierać następujące dane i informacje:

- dane adresowe szkoły, do której uczęszcza uczeń,
- dane personalne ucznia (imię, nazwisko, datę i miejsce urodzenia, numer PESEL),
- powód skierowania do poradni psychologiczno-pedagogicznej (cel wydania opinii),
- informacje o środowisku rodzinnym oraz wpływie wychowawczym rodziny na funkcjonowanie ucznia, stopniu zaangażowania w sprawę dziecka,
- dostrzeżone problemy rozwojowe (edukacyjne) ucznia,
- charakterystykę ucznia,
- stosunek do rówieśników, sposób nawiązywania kontaktów interpersonalnych,
- funkcjonowanie w roli ucznia od początku nauki oraz zauważone zmiany,
- zauważone trudności w nauce oraz stosunek do obowiązków szkolnych,
- poczynione postępy w nauce oraz zakres deficytów w tym zakresie,
- opis zachowań niepokojących,
- ocenę ucznia pod względem nauki i zachowania.

Kierując ucznia do poradni, należy określić przyczynę tego działania, dlatego trzeba dokładnie opisać te zachowania ucznia niepokojące nauczycieli, które utrudniają dziecku poprawne funkcjonowanie w szkole. Warto również podać, kiedy je dostrzeżono lub kiedy pojawiły się trudności edukacyjne i jakie według osób sporządzających opinię są tego przyczyny.

W opinii skierowanej do poradni psychologiczno-pedagogicznej istotną informacją jest opis środowiska rodzinnego ucznia. Jego prawidłowe rozpoznanie należy do podstawowych zadań nauczycieli i wynika z wymagań zawartych w *Rozporządzeniu w sprawie wymagań wobec szkół i placówek* (wymaganie 5: szkoła wspomaga rozwój uczniów, z uwzględnieniem ich indywidualnej sytuacji). W opisie środowiska rodzinnego warto zawrzeć dane dotyczące rodziny ucznia, takie jak:

- liczba dzieci i pozycja ucznia w rodzinie,
- informacja, czy rodzina jest pełna (jeżeli rodzina jest rozbita, ważną informacją będzie, kto sprawuje opiekę nad dzieckiem),
- warunki materialne i mieszkaniowe rodziny,
- sposób funkcjonowania ucznia w rodzinie (na podstawie wywiadu przeprowadzonego z rodzicami),
- atmosfera panująca w domu oraz stosowane przez rodziców metody wychowawcze,
- relacje interpersonalne i więzi emocjonalne pomiędzy członkami rodziny oraz ogólny obraz współżycia rodzinnego.

W opinii warto przytoczyć uzyskane podczas wywiadu z rodzicami ucznia informacje o trudnościach czy problemach rozwojowych dostrzeżonych we wcześniejszych latach (np.

w wieku przedszkolnym) oraz o sposobach ich rozwiązywania, a także o współpracy z psychologiem, jeśli taką nawiązano.

Co powinna zawierać charakterystyka ucznia?

Charakterystyka ucznia to opis jego cech:

- fizycznych – ogólny stan zdrowia, wady i schorzenia, przebyte choroby,
- psychicznych – spostrzeganie, skupienie uwagi, pamięć, rozwój mowy, myślenie,
- społecznych – charakter i temperament, wrażliwość na potrzeby innych, współpraca z innymi uczniami.

Zaleca się także, aby w dokładnej charakterystyce ucznia omówić jego reakcje emocjonalne w różnych sytuacjach (np. płaczliwość, ospałość, apatia, niepokój, agresja, autoagresja).

Opisując stosunek do rówieśników, warto zwrócić uwagę na sposób funkcjonowania ucznia w grupie, czyli określić, czy jest on wobec kolegów i koleżanek np. uczynny, agresywny, skłonny do podporządkowania się bądź do przewodnictwa w grupie, czy inicjuje konflikty lub unika sytuacji problemowych. Można też opisać, jakie funkcje pełni w klasie lub szkole.

W miejscu, w którym jest mowa o funkcjonowaniu dziecka w roli ucznia, warto przedstawić uzyskiwane efekty oddziaływań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych – np. czy uczeń na skutek oddziaływań dydaktycznych lepiej sobie radzi z obowiązkami szkolnymi. Dodatkowo można tu zwrócić uwagę na inne osiągnięcia rozwojowe dziecka (jeśli takie były), dzięki którym poprawiło się jego funkcjonowanie w szkole. Jeżeli jego problemy się pogłębiają, to w opinii również trzeba zawrzeć taką informację.

W opinii należy też dokładnie opisać, czy uczeń np. ma trudności w opanowaniu umiejętności czytania, jaki jest poziom graficzny jego pisma, czy ma zaburzone funkcje percepcyjno-motoryczne (pamięć wzrokową, słuchową, ruchową). Być może charakteryzuje go brak koordynacji wzrokowo-ruchowej, myli litery odpowiadające głoskom podobnym fonetycznie (d–t, z–s) albo opuszcza, dodaje bądź przestawia litery.

Ważne jest przedstawienie stosunku ucznia do obowiązków szkolnych, czyli informacja o tym, czy jest aktywny, podejmuje się zadań dodatkowych. Warto zwrócić uwagę na to, czy uczeń potrafi podporządkować się regulaminowi szkoły (np. czy wagaruje, jaki jest jego stosunek do nauczycieli, jak reaguje na ich polecenia).

Jeśli z obserwacji nauczyciela wynika, że na skutek podejmowanych działań dydaktycznych uczeń poczynił postępy w nauce pomimo wcześniejszych trudności rozwojowych i stopniowo pokonuje edukacyjne przeszkody, warto podkreślić ten fakt w opinii. Jeśli w jakimkolwiek stopniu zmienił się jego stosunek do obowiązków szkolnych, np. jego zaangażowanie w naukę, to taką zmianę również należy uwzględnić.

Opisując zachowania niepokojące ucznia, powinno się szczegółowo określić czas trwania, miejsce oraz przebieg tych reakcji. Warto opisać sposób, w jaki uczeń wraca do równowagi psychicznej i podać, od kiedy te niepokojące zachowania występują lub się nasilają, a także w jakich okolicznościach dochodzi do niepokojących reakcji czy zachowań ucznia. Można podjąć próbę określenia ewentualnych przyczyn opisywanych zachowań.

Na zakończenie wskazane jest szczegółowe opisanie informacji na temat nauki i zachowania danego ucznia pozyskanych od różnych nauczycieli. Do opinii można dołączyć np. listę ocen, przykłady sprawdzianów czy próbki prac plastycznych dziecka.

Podstawa prawna:

- *Rozporządzenie MEN z dnia 7 września 2017 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 2061),*
- *Rozporządzenie MEN z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz.U. z 2015 r. poz. 843 ze zm.),*
- *Rozporządzenie MEN z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 2198).*

Elżbieta Bukowiecka-Górny

Dyrektor przedszkola, ekspert ds. awansu zawodowego nauczycieli, autorka przedszkolnych programów edukacyjnych, były kurator w sądzie rodzinnym i dla nieletnich

Jagna Niepokólczycka-Gac

Pedagog, socjoterapeuta, wieloletni kurator społeczny sądu rodzinnego i dla nieletnich, trener, współtwórca Instytutu Szkoleń Oświatowych. W swojej pracy zawodowej skupia się głównie na udzielaniu pomocy dziecku obciążonemu szeroko rozumianymi dysfunkcjami i jego rodzinie